

Силабус навчальної дисципліни

«Геополітичні виклики сучасності: український контент»

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Освітньо-професійна програма: Міжнародні відносини

Рік навчання: 3, семестр: 5

Кількість кредитів ECTS: 5

Мова викладання: українська

Підсумковий контроль: диференційований залік

Форма проведення занять: лекції, семінарські заняття

Назва курсу	«Геополітичні виклики сучасності: український контент»
Електронна версія курсу	https://moodle.dpu.edu.ua/

Коротка анотація до курсу:

Навчальна дисципліна «Геополітичні виклики сучасності: український контент» належить до вибірових дисциплін для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня. Дисципліна «Геополітичні виклики сучасності: український контент» спрямована на формування системного уявлення про ключові геополітичні трансформації та місце України в сучасній міжнародній системі. Курс охоплює аналіз глобальних і регіональних безпекових викликів, зокрема в контексті російсько-української війни, зміщення центрів сили, гібридних загроз, енергетичної та інформаційної безпеки.

Навчальний матеріал ґрунтується на класичних геополітичних підходах та сучасних концепціях, з акцентом на актуалізацію українського контенту в умовах євроатлантичної інтеграції, національної безпеки та зовнішньої політики. Курс має міждисциплінарний характер і орієнтований на здобуття аналітичних та прогностичних навичок у сфері міжнародних відносин.

1. Схема дисципліни:

№ з/п	Тема лекції
1.	Геополітика як наука: еволюція концептів, класичні теорії та сучасні підходи
2.	Україна в системі міжнародних відносин: геополітичне позиціонування
3.	Збройна агресія російської федерації проти України: етапи розвитку конфлікту та трансформація міжнародного порядку
4.	Геополітика безпеки: концепти колективної оборони та стратегічні альянси
5.	НАТО та Україна: етапи взаємодії та перспективи членства
6.	ЄС як геополітичний актор: інтеграційні процеси й вплив на Україну
7.	Гібридна війна: інформаційна, економічна та кіберзброя у міжнародному протистоянні

8.	Енергетична безпека як чинник міжнародної стабільності: український контекст
9.	Китай, США, ЄС, Туреччина: інтереси ключових держав щодо України
10.	Глобальні виклики XXI століття: війни нового типу, екологічні кризи, технологічна конкуренція
11.	Геополітичні сценарії для України: ризики, можливості, стратегічне прогнозування

2. Формат курсу: очний та змішаний

3. Компетентності, які мають бути сформовані у результаті опанування навчальної дисципліни:

Загальні компетентності:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу геополітичної інформації;
- Вміння застосовувати набуті знання у практичній діяльності, включаючи аналіз міжнародної безпекової ситуації;
- Навички ефективної комунікації, аргументації та ведення дискусії щодо геополітичних процесів;
- Усвідомлення відповідальності за прийняті рішення в умовах глобальних викликів та загроз.
- Здатність комплексно аналізувати сучасні міжнародні процеси з урахуванням геополітичного контексту;
- Розуміння особливостей функціонування глобальних і регіональних систем безпеки, таких як НАТО, ООН, ЄС;
- Вміння проводити міждисциплінарний аналіз зовнішньої політики держав, зокрема України, в умовах багатопольярного світу;
- Навички ідентифікації та оцінювання гібридних загроз, інформаційних атак, економічного тиску;
- Здатність до формулювання аналітичних прогнозів щодо розвитку міжнародної ситуації в регіоні Східної Європи та світі;
- Орієнтування у ключових стратегіях національної безпеки України, зокрема, в умовах війни та трансформації міжнародного порядку.

Результати навчання:

- Знати і розуміти основні концепції, теорії та категорії геополітики як міждисциплінарної галузі знань.
- Знати ключові геополітичні доктрини провідних держав світу та розуміти логіку їх зовнішньополітичної поведінки.
- Розуміти структуру сучасної системи міжнародної безпеки та ролі ключових акторів (НАТО, ЄС, ООН, Китай, США тощо).
- Аналізувати сучасні геополітичні виклики, зокрема гібридні війни, інформаційні кампанії, енергетичну залежність та зміну глобального балансу сил.
- Ідентифікувати інтереси України в контексті глобальної політики та регіональних безпекових процесів.
- Оцінювати потенційні загрози та ризики для національної безпеки з урахуванням динаміки зовнішньополітичного середовища.
- Аргументовано формулювати власні аналітичні висновки щодо міжнародних подій, конфліктів, тенденцій у глобальній політиці.

– Використовувати сучасні інструменти геополітичного аналізу для підготовки аналітичних матеріалів, презентацій, стратегічних прогнозів.

4. Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	22
Семінарські заняття (практичні заняття)	18
Самостійна робота	108
Індивідуальна робота	2

Технічне й програмне забезпечення /обладнання. У період сесії бажано мати мобільний пристрій (телефон) для оперативної комунікації з викладачем з приводу проведення занять та консультацій. У міжсесійний період комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу Internet), доступ до платформи MOODLE, та оргтехніку для комунікації з викладачем та підготовки (друку) рефератів, проектів та інших письмових робіт.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

Шкала та критерії перезарахування результатів навчання, здобутих в неформальній освіті здобувача (до 25% обсягу контактних годин дисципліни)

Кількість балів	Форма заняття та діяльності	Критерії оцінювання	Рекомендовані ресурси для здобуття результату
10	Індивідуальна робота	Оцінюється робота за результатами надання сертифікату обсягом 30 годин (1 кредит ECTS) або більше	Масові онлайн курси https://www.dpu.edu.ua/osvita/neformalnainformalna-osvita
2(3)	Семінарське заняття	Оцінюється робота за результатами надання сертифікату за темою семінарського заняття	Масові онлайн курси на платформі EdERA, Prometheus, YouControl Academy тощо.
0		Відсутній результат або результат не відповідає тематиці дисципліни	

6. Політика оцінювання

Сума балів за 100 бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
			Екзамен, курсова робота, практика	Залік
90-100	A	відмінно	відмінно	зараховано
80-89	B	дуже добре	добре	
70-79	C	добре		
60-69	D	задовільно	задовільно	
50-59	E	достатньо		

35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно	не зараховано
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу		

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Завдання, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу дирекції Факультету за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання.

Загальна система оцінювання курсу	Виконання всіх видів навчальних робіт впродовж семестру / екзамен - 50/50%
Семінарські заняття	На семінарських заняттях кожен студент з кожної теми виконує індивідуальні завдання. Рівень знань оцінюється наступним чином: «відмінно» – за умови, що здобувач вищої освіти дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 90% запитань, пропонує правильні рішення задач та вправ, демонструє знання матеріалу підручників, посібників, інструкцій, робить самостійні узагальнення і висновки, акуратно оформляє завдання, відвідував лекційні заняття, має конспект лекцій чи підготував реферати з основних тем курсу; «добре» - коли здобувач вищої освіти володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формулюванні термінів, використанні правових категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується, самостійно виправляє помилки і знаходить правильні відповіді, відвідував лекційні заняття, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу; «задовільно» - коли здобувач вищої освіти дає правильні відповіді не менше ніж на 60% питань, або на всі запитання дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, які виправляє за допомогою викладача. При цьому враховується наявність конспекту за відповідною темою та ступінь самостійності виконаних завдань; «незадовільно з можливістю повторного складання» - якщо студент дає правильну відповідь не менше ніж на 35% питань, або на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки. Має неповний конспект лекцій. Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне (перший і другий змістовний модулі) та підсумкове засвоєння теоретичного матеріалу (залікова робота).
Вимоги до самостійної роботи	За кожною темою курсу виконується самостійна робота, що передбачає систематизацію та узагальнення вивченого матеріалу за допомогою побудови схем–моделей та використання графічного і табличного методів. Завдання самостійної роботи мають бути виконані без сторонньої допомоги, творчо, плагіат категорично заборонений. Оцінюється якість та оригінальність наведених схем, моделей тощо. Самостійна робота повинна бути надіслана у впродовж 5 днів після семінарського заняття, на якому була

	розглянута відповідна тема курсу. Самостійна робота може бути максимально оцінена в 1 бал (за кожен тему).
Умови підсумкового контролю	Підсумкова (загальна) оцінка з курсу навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних здобувачем вищої освіти за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне (перший і другий змістовний модулі) та підсумкове засвоєння теоретичного матеріалу (залікова робота).

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Бжезінський Збігнєв. Велика шахівниця / Пер. з англ. О. Фешовець. — Харків : ВД. «Фабула», 2025. — 288
2. Кіссінджер Г. *Світовий порядок*. — Київ: Наш Формат, 2020.
3. Дахно І. І. *Геополітика: Навчальний посібник*. — К.: Центр учбової літератури, 2022.
4. Гудима А. А. *Геополітика: Україна у світі*. — Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021.
5. Парух Р. *Україна між Сходом і Заходом: стратегічні виклики*. — Київ: НІСД, 2023.

Додаткова:

1. Бондаренко В. Д. Сучасна Ісламська Республіка Іран як осередок ескалації регіональної небезпеки на Близькому Сході // Науковий журнал «ПОЛІТИКУС». Вип. 5. 2022. С. 105–110. DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-5.15>
2. Бондаренко В. Д. Сучасний огляд на геополітичний трикутник Китай-Іран-Росія у контексті контрбалансу сили США у регіоні Близького Сходу // «ПОЛІТИКУС»: наук. журнал. 2023. № 4. С. 113-120. <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/18650>
3. Горюнова Є. О. Зовнішня політика ЄС щодо російсько-української війни (2014 –2022 рр.) // Науковий журнал «ПОЛІТИКУС». Вип. 4–2. 2022. С. 45–51. DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-spee7>
4. Дорош Леся. «PESCO 4»: Роль амбіцій держав-членів у реалізації оборонних і безпекових проєктів Європейського Союзу // Гуманітарні візії. Vol. 11. # 1. 2025. С. 8–13.
5. Дручек О.В., Яра О.С., Глобенко І.О. Міграційні процеси та міграційна політика у державах – членах ЄС: історія, сучасні тенденції правового регулювання // Право та державне управління. 2024. № 2. С. 299–307.
6. Івасечко О., Цебенко О, Хівренко Д. Провідна роль ЄС у надання допомоги Україні в умовах повномасштабної агресії Росії // Регіональні студії. 2023. С. 135–139.
7. Коппель О. А., Пархомчук О.С. Вплив реконфігурації близькосхідної підсистеми на міжнародні відносини (безпековий аспект) // Східний світ. 2024. № 1. С. 119–131.
8. Костюченко Я. М. Роль ЄС у забезпеченні енергетичної безпеки України// Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2024. Серія: ПРАВО. Вип. 85: ч. 4. С.
9. Мельник Г. М., Губицький, Л.В. Російсько-іранські відносини як проекція конфлікту на Близький Схід // Міжнародні конфлікти у сучасному світі: від регіонального протистояння до глобального суперництва. VI Міжнародна наукова конференція 17 грудня 2024 р. Львів : ЛНУ ім. І.Франка. Факультет міжнародних відносин. С. 47–51.
10. Мельник Ю. П. Міграційна політика ЄС в контексті військових дій в Україні та світі // «ПОЛІТИКУС»: наук. журнал. 2024. № 1. С. 169–173.
11. Мороз О.Ю. Українсько-ізраїльські відносини в рамках ООН: ключові інтереси та причини розбіжностей // Гуманітарні візії. 2023. 9/2. С.8-13.
12. Мороз О.Ю. Військовий компонент безпекової діяльності Європейського Союзу: історія, стан та перспективи розбудови // Гуманітарні візії. 2025. 11/1. С.1-7.

13. Рогуля К. Трансформація доктрини безпеки Ізраїлю у сучасних міжнародно-політичних умовах // Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. Чернівці: ЧНУ, 2023. Т. 48. С. 105–116. DOI: 10/31861/mhpi2023.48.105–116.
14. Ситник Г. П., Орел М. Г., Павлінець А. В. Військово-технічне та військове співробітництво України з ЄС: стан та перспективи // Суспільство та національні інтереси. № 4 (12). 2025. С. 887–909.
15. Стужук Ю. П. Співробітництво України та Великої Британії в умовах російсько-української війни // Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони ім. Івана Черняхівського. № 2 (75), 2022. С. 135–140. doi:<https://doi.org/10/33099/2304-2745/2022-2-75/135-140>.
16. Філімонова Ю. О., Нанка А. О. Створення єдиної армії Європейського Союзу: позитивні та негативні аспекти // Молодий вчений. № 1 (77). Січень 2020. С. 232–234. DOI:<https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-1-77-51>.

Інформаційні ресурси Інтернет:

1. International Committee of the Red Cross (ICRC). URL: <https://www.icrc.org>
2. International Labour Organization (ILO). URL: <https://www.ilo.org>
3. European Court of Human Rights (ECHR). URL: <https://www.echr.coe.int>
4. Council of Europe. URL: <https://www.coe.int>
5. Harvard Law School Library - International Legal Studies. URL: <https://hls.harvard.edu/dept/ils/>
6. Amnesty International. URL: <https://www.amnesty.org>
7. Global Constitutionalism (Cambridge Core). URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/global-constitutionalism>
8. International Criminal Court (ICC). URL: <https://www.icc-cpi.int>
9. International Law Commission (ILC). URL: <https://legal.un.org/ilc>
10. International Organization for Migration (IOM). URL: <https://www.iom.int>
11. European Union Agency for Fundamental Rights (FRA). URL: <https://fra.europa.eu>
12. Human Rights Watch (HRW). URL: <https://www.hrw.org>
13. American Society of International Law (ASIL). URL: <https://www.asil.org>
14. International Court of Justice (ICJ). URL: <https://www.icj-cij.org>

Міжнародні видання:

1. Acquisition of Territory in International Law: With a New Introduction by Marcelo G. Kohen. Manchester University Press, 2024. URL: <https://doi.org/10.7765/9781526183910>.
2. Arakelian M., Bekhruz K., Yarova L. Prohibited means and methods of armed conflicts. Revista Amazonia Investiga. 2020. Vol. 9, no. 26. P. 349–355. URL: <https://doi.org/10.34069/ai/2020.26.02.40> (date of access: 10.12.2022).
3. Decay of International Law: A Reappraisal of the Limits of Legal Imagination in International Affairs, with a New Introduction. Manchester University Press, 2024. URL: <https://doi.org/10.7765/9781526183842>.
4. Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the
5. Glahn G. v., Taulbee J. L. Law among Nations: An Introduction to Public International Law. Taylor & Francis Group, 2022. 684 p. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003184898>.
6. International humanitarian law. A comprehensive introduction. URL: <https://library.icrc.org/library/docs/DOC/icrc-4231-002-2019.pdf>
7. International relations theory for the twenty-first century [Text] : An introduction / ed. M. Griffiths. London ; New York : Routledge, 2007. 184 p.
8. Orakhelashvili A. Akehurst's Modern Introduction to International Law. Taylor & Francis Group, 2022. 694 p. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003162117>.
9. Resolution adopted by the General Assembly on 27 March 2014. 68/262. Territorial integrity of Ukraine. A/RES/68/262. URL: <https://documents-ddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N13/455/17/PDF/N1345517.pdf?OpenElement>

10. Sukhanova D. Peculiarities of the legal system of the European Union and its relationship with international and national legal systems. *Legal Bulletin*. 2024. No. 1. P. 211–217. URL: <https://doi.org/10.32782/yuv.v1.2024.22>.
11. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda>
12. United Nations. Resolution adopted by the General Assembly. 24 October 1970. URL: <http://www.un-documents.net/a25r2625.htm>
13. Vienna Convention on Diplomatic Relations 1961. Done at Vienna on 18 April 1961. Entered into force on 24 April 1964. United Nations, Treaty Series, vol. 500, p. 95. URL: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/9_1_1961.pdf